

B O E K E N

Schaarse interesse
voor 'Europa'

Harry van Seumeren bespreekt:

Alman Metten en Bart van Riel, *De strijd om de EMU - Economisch beleid aan banden?* Amsterdam: Wiardi Beckman Stichting, 1996.

In een tijdperk van economische globalisering is de Economische en Monetaire Unie (EMU) de noodzakelijke fundering voor stabiele, aanhoudende economische groei die werkgelegenheid creëert. Een gezamenlijke Europese munt verzwakt de macht die gedijt op monetaire chaos en financiële speculaties. Zij kan er óók voor zorgen dat de macht van de markt wordt bedwongen door op democratische wijze gestelde economische en sociale prioriteiten.

Dit is de visie van een Brit en wel een voorstander van de EMU. John Palmer, redacteur van *The Guardian* en doyen van het Brusselse corps Eurowatchers, zegt het in *The single currency - should Britain join?* Maar de Britten moeten van heel ver komen. Wat voor een Brit een stukje paradijs op aarde is, beziet de Nederlander of de Duitser als oude koek.

Je kunt de EMU ook anders benaderen. 'Wij concluderen dat de huidige EMU-agenda ongeschikt is voor het Europa van de toekomst.' Een aantal Nederlandse economen schreef dit in februari van dit jaar in een openbare verklaring. Niet aan beginnen, zeiden zij, anders zullen hel en verdoemenis, massa-werk-

loosheid en armoede uw deel zijn.

In het Nederlandse debat verging het, tot voor kort, de EMU zoals Europa. Het was welgedaan en eigenlijk interesseerde het ons niet zozeer. Kritiek is zo ongevoel dat Wim Kok zich onlangs liet verleiden tot de oproep een politieke en media-stilte in acht te nemen ten aanzien van de EMU. Terwijl amper een woord van serieuze kritiek was vernomen. Het ging voornamelijk om het spelletje 'wie van de vijftien mag straks meedoen met de EMU?'.

Alman Metten, lid van de PvdA-delegatie in het Europees Parlement en vice-voorzitter van de economisch-monetaire commissie van het EP, en Bart van Riel, beleidsmedewerker economie van de PvdA-delegatie, formuleerden vorig najaar kritische kanttekeningen bij de EMU onder de noemer *De strijd om de EMU*. Een zakelijke kritiek vanuit het vertrekpunt dat de EMU, zoals omschreven en overeengekomen in het Verdrag van Maastricht, een gegeven is.

Metten en Van Riel vrezen dat het beleid van de komende Europese Centrale Bank (ECB) eenzijdig en fanatiek zal zijn gericht op het handhaven van prijsstabiliteit. Omdat de ECB autonoom zal zijn en geen andere beleidsdoelstelling kent, zal dit beleid ten koste gaan van de werkgelegenheid. Een inflatie van enkele punten zal de ECB nog te ver gaan, vrezen Metten en Van Riel. Nu hebben inflatieschommelingen tussen de nul en vijf of zes procent geen enkel effect op de markt. Daarvoor moet je grotere schommelingen

hebben. Een rigide anti-inflatiebeleid zal dus slechts kosten met zich mee brengen.

De schrijvers lezen de EMU-opstelling van regeringsleiders en andere voorstanders aldus dat een gezonde begroting belangrijker wordt geacht dan werkgelegenheid. Zij schreven hun overwegingen vóór de Top van Dublin van december 1996, dus voor het akkoord over het stabiliteitspact. En zij spraken de vrees uit dat dit pact het EMU-verdrag zou verscherpen, omdat drie procent financieringstekort niet voldoende zou worden geacht. Beter aan de veilige kant gaan zitten: twee procent, liever één procent. Er wordt al frank en vrij gesproken van begrotingen zonder tekort of zelfs met een klein overschot.

Het overeengekomen stabiliteitspact is door de valutamarkten uitgelegd als een verzachting van de EMU-voorwaarden met als conclusie dat de euro zachter zal zijn dan thans mark en gulden. Weliswaar komen de automatische remmen in zicht als in een EMU-land het financieringstekort de drie procent te boven gaat, maar al ver vóór het zover is, komen politieke consultaties op gang. De conclusie dat alles dat boven het maaiveld van 0 procent de kop opsteekt het geraas van de naderende maaimachine waarneemt, is dus begrijpelijk.

Het schrikbeeld is een EMU waarin de monetaristische leerstellingen de maatstaf vormen. Economische groei en werkgelegenheid verdwijnen dan uit het zicht, vrezen Metten en Van Riel. De euro zal niet zachter worden, ze wordt harder dan mark en gulden nu zijn, hetgeen de concur-

B O E K E N

rentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven schade berokkent. Er is ten minste een groei van drie procent nodig om de huidige werkloosheid stabiel te houden. Pas bij hogere groei is een daling van het aantal werkzoekenden mogelijk.

De critici stellen dat uit het oog wordt verloren dat in een EMU met een autonome centrale bank die gefixeerd is op prijsstabiliteit de sturingsmogelijkheden van de landen zijn terug gebracht tot een enkele: bezuinigen op de overheidsuitgaven afwentelen op de post arbeid. Er zal dus meer beleidsruimte moeten komen binnen de EMU. De lid-staten, betogen Metten en Van Riel, moeten hun beleidsruimte houden om een stimulerend beleid te kunnen voeren.

De slag om het stabiliteitspact hebben Metten en Van Riel verloren voor wie de uitleg kiest dat het pact de euro hard en scherp

zal houden. Maar er is ook een 'Franse' uitleg mogelijk: het pact is een versoepeling omdat in de plaats van automatische remmen de politieke afweging is gekomen. Gebleven is het bezwaar dat de regels die in Maastricht zijn overeengekomen, stevast negatief worden uitgelegd. De nadruk ligt op het voorkomen van overheidstekorten. Over samenwerking om de werkloosheid te lijf te gaan, wordt gezwegen. Het beeld dat de euro-gangers ons proberen voor te houden is dat als de begroting maar gezond is, de rest vanzelf wel zal komen.

Wie betoogt dat kritiek op de EMU te laat is omdat verschillende besluitvormingsfasen zijn gepasseerd, heeft grotendeels gelijk. Metten en Van Riel waren op tijd, omdat zij vóór het afsluiten van het stabiliteitspact hebben getracht daarop invloed uit te oefenen. Van de februari-economen kan niet worden gezegd dat

zij zich hebben overhaast. Sinds het Verdrag van Maastricht in 1991 hebben de economen zich muistil gehouden, op een enkeling na onder wie Willem Buiters, die direct al heeft aangetoond met hoeveel natte-vinger werk de EMU is ontworpen.

Maar ook in andere disciplines is Europa geen onderwerp dat de gemoederen bezig houdt. Tot deze kring van ongeïnteresseerdheid reken ik ook de overgrote meerderheid van de Tweede Kamer die niet alleen de collega's in het Europees Parlement benadert als zijn zij van een andere planeet, maar evenmin het vermogen hebben het blikveld tot buiten het Binnenhof uit te strekken. Wie zich niet in het debat heeft gemengd, moet later niet au roepen als hij de blaren voelt.

HARRY VAN SEUMEREN
*economisch redacteur van de
Volkskrant*

